

# Το Εκπαιδευτικό Υλικό

*... για Εκπαίδευση από Απόσταση*

Θανάσης Βασιλόγιαννης

Αθήνα, 2007

Θανάσης Βασιλόγιαννης

## Το Εκπαιδευτικό Υλικό

*...για Εκπαίδευση από Απόσταση*

Smashwords Edition, Σημειώσεις Άδειας

Αυτό το eBook παρέχεται δωρεάν, αλλά παραμένει στην πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα. Μπορεί να αναπαραχθεί, να αντιγραφεί και να διανεμηθεί για μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον παραμένει στην ολοκληρωμένη αρχική μορφή του.

© Θανάσης Βασιλόγιαννης

Αθήνα, 2007

avasi@sch.gr

## Εισαγωγή

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης από απόσταση είναι η ύπαρξη ειδικά σχεδιασμένου εκπαιδευτικού υλικού. Το υλικό αυτό υποκαθιστά σε πολλά σημεία το ρόλο του διδάσκοντα στα παραδοσιακά συστήματα εκπαίδευσης. Συνεπώς πρέπει να επιτελεί και τις διδακτικές λειτουργίες που αναπληρώνει, δηλαδή:

- ✓ να καθοδηγεί το σπουδαστή,
- ✓ να αλληλεπιδρά μαζί του,
- ✓ να του επεξηγεί δύσκολα σημεία και έννοιες,
- ✓ να τον αξιολογεί και να τον ενημερώνει άμεσα,
- ✓ να τον εμπυχώνει και να τον ενθαρρύνει να συνεχίσει.

Εξάλλου πρέπει να λάβουμε υπόψη μας πως το ιδεώδες της ανοικτής εκπαίδευσης αναγνωρίζει σε κάθε άτομο το δικαίωμα να καθορίζει μόνος του τον τόπο, το χρόνο και το ρυθμό της μελέτης του, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες του. Όλα αυτά θα μας οδηγήσουν στο να επιλέξουμε τις πλέον κατάλληλες μορφές εκπαιδευτικού υλικού - έντυπο, οπτικοακουστικό, λογισμικό κλπ - για κάθε γνωστικό αντικείμενο (Ματραλής, 1999). Στη συνέχεια παρουσιάζεται το πλαίσιο που πρέπει να βασιστούμε για τη διαμόρφωση και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού που απευθύνεται σε άτομα αυτής της κατηγορίας.

## Αρχές διαμόρφωσης και αξιολόγησης του εκπαιδευτικού υλικού

Όπως τονίσαμε στην αρχή, το εκπαιδευτικό υλικό στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΑεξΑΕ) επιτελεί μια σειρά από λειτουργίες που υποκαθιστούν το διδάσκοντα στο παραδοσιακό

σύστημα. Η ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού, έντυπου ή μη, είναι μια δυναμική αλληλουχία πράξεων και ενεργειών μέχρι την οριστική υιοθέτησή του.

Όλα ξεκινούν με την απάντηση στο ερώτημα **ποιοι θα χρησιμοποιήσουν αυτό το υλικό**; Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των πιθανών σπουδαστών - διαθέσιμος χρόνος, προηγούμενη εμπειρία, συχνότητα επικοινωνίας με τους συναδέλφους και το διδάσκοντα κλπ - είναι παράγοντες που θα επηρεάσουν τη στρατηγική που θα ακολουθήσουμε στην ανάπτυξη του υλικού.

Γνωρίζοντας πλέον τα γενικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων, τίθεται το ερώτημα **γιατί θα το χρησιμοποιήσουν**; Η γενική διατύπωση του σκοπού και των ειδικών εκπαιδευτικών στόχων αποτελεί το επόμενο και ιδιαίτερα καθοριστικό στάδιο. Όταν οριστούν οι σκοποί και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα κι έχοντας υπόψη τη χρονική διάρκεια των σπουδών μπορεί να οριοθετηθεί το **αναλυτικό περιεχόμενο** του υλικού (Race, 1999).

Η επιλογή της πιο κατάλληλης μορφής του εκπαιδευτικού υλικού - έντυπο, οπτικοακουστικό, λογισμικό ή/και συνδυασμός τους - αποτελεί το επόμενο βήμα. Παρά την αλματώδη ανάπτυξη της τεχνολογίας το έντυπο υλικό συνεχίζει να καλύπτει τις περισσότερες ανάγκες στην ΑεξΑΕ καθώς το κόστος ανάπτυξης και χρήσης του, αλλά και η εξοικείωση των εκπαιδευομένων το καθιστούν ιδιαίτερα ανταγωνιστικό.

Η εξέταση της υφιστάμενης κατάστασης στην αγορά μπορεί να οδηγήσει σε τρεις πιθανές καταστάσεις:

1. Να υπάρχει το “τέλειο” πακέτο για τις ανάγκες των εκπαιδευομένων. Τότε δεν έχουμε παρά να το υιοθετήσουμε!
2. Να μην υπάρχει τίποτα κατάλληλο. Τότε θα χρειαστεί να δημιουργήσουμε μια ομάδα ανάπτυξης του υλικού εξ αρχής.

3. Να υπάρχει υλικό που καλύπτει εν μέρει τις ανάγκες. Αυτό μπορεί να είναι είτε υλικό που έχει αναπτυχθεί για εκπαίδευση από απόσταση είτε συμβατικό υλικό. Στην περίπτωση αυτή θα χρειαστεί να διαμορφώσουμε το υλικό ώστε να καλύπτει τις ανάγκες των σπουδαστών, όπως προσδιορίστηκαν προηγουμένως.

Εάν κατά το προηγούμενο στάδιο επιλεγεί προσαρμογή ή εξ ολοκλήρου ανάπτυξη του υλικού, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε να εξασφαλιστεί ότι το υλικό είναι κατάλληλο για εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σκόπιμο είναι κατά τη δοκιμαστική εφαρμογή του υλικού να υπάρχει και υποστηρικτικό υλικό - οδηγός μελέτης, εργασίες αξιολόγησης κλπ - που θα αποσαφηνίσει τυχόν ερωτηματικά εκ μέρους των εκπαιδευομένων και των διδασκόντων. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου γίνεται και η αξιολόγηση του υλικού από τους εμπλεκόμενους, ώστε να διορθωθούν οι όποιες αδυναμίες του και να αναπτυχθεί η τελική έκδοση.

Το εκπαιδευτικό υλικό που θα τροποποιηθεί ή θα αναπτυχθεί εξ ολοκλήρου από την αρχή, πρέπει να ικανοποιεί μια σειρά από απαιτήσεις ώστε να θεωρηθεί κατάλληλο για εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Ματραλής, 1999):

- Να έχει σαφείς και καθορισμένους στόχους για κάθε αυτόνομο τμήμα της ύλης που παρουσιάζεται. Να είναι γραμμένοι σε φιλικό ύφος - όπως όλο το κείμενο βέβαια - και προσαρμοσμένοι στις ανάγκες των εκπαιδευομένων και τα κριτήρια αξιολόγησης που εφαρμόζονται.
- Να περιλαμβάνει **ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, εργασίες και δραστηριότητες** που προτρέπουν τους εκπαιδευόμενους να “κάνουν”, να συνδιαλλαχθούν με το αντικείμενο μελέτης, να ελέγξουν την πρόοδό τους. Να συνοδεύονται από πρότυπες απαντήσεις και θετικά - ενθαρρυντικά σχόλια προς αυτούς που δραστηριοποιούνται, δείχνοντάς τους το επίπεδο

προόδου που έχουν πετύχει κι ενισχύοντας την αυτοεκτίμησή τους.

- Να **κατανέμει την ύλη** σε μικρά κεφάλαια και ενότητες ώστε να είναι δυνατή η μελέτη σύμφωνα με το ρυθμό που θέλει και μπορεί ο κάθε σπουδαστής. **Τίτλοι και υπότιτλοι** που προσδιορίζουν το περιεχόμενο με πληρότητα και σαφήνεια, επιτρέπουν στους εκπαιδευόμενους να επιλέξουν τα τμήματα εκείνα που θεωρούν απαραίτητα για μελέτη σύμφωνα με τα προσωπικά τους κριτήρια.
- **Παραδείγματα και μελέτες περίπτωσης** είναι απαραίτητα για να αναπληρώσουν το διδάσκοντα, να ανακαλέσουν οι φοιτητές προηγούμενες εμπειρίες τους με το αντικείμενο και να συνειδητοποιήσουν πως μπορούν να εφαρμόσουν τις νέες γνώσεις.
- **Σχόλια και επισημάνσεις** που θα βοηθήσουν το σπουδαστή να εστιάσει σε δύσκολα σημεία που απαιτούν ιδιαίτερη προσπάθεια εκ μέρους του. Οι **περιλήψεις** δίνουν την ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους να δουν με μια ματιά τι είναι σημαντικό σε κάθε τμήμα του κεφαλαίου.
- **Οδηγίες και συμβουλές** που κατατοπίζουν το σπουδαστή για το πρόγραμμα σπουδών του, το χρονοδιάγραμμα μελέτης και αποστολής των εργασιών του καθώς και απαντήσεις στα πιο συνηθισμένα ερωτήματα που τίθενται. Επιπλέον **πηγές πληροφόρησης** αλλά και οδηγίες για ανεύρεση πηγών σχετικών με το αντικείμενο σπουδών είναι ιδιαίτερα χρήσιμες γι' αυτούς που θέλουν να εμβαθύνουν ή και να αποσαφηνίσουν έννοιες που τους φαίνονται δυσνόητες.

Η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού είναι απαραίτητο να συνοδεύεται από αξιολόγησή του από τους εμπλεκόμενους μ' αυτό, δηλαδή τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους και το διδακτικό προσωπικό. Είναι απαραίτητη για να μπορέσουμε να εντοπίσουμε αν και σε ποιο βαθμό υλοποιήθηκαν οι προδιαγραφές που θέσαμε

(Μακράκης, 1999). Οι προδιαγραφές του εκπαιδευτικού υλικού που αναπτύξαμε προηγουμένως, θα μπορούσαν να αποτελέσουν τους άξονες της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού υλικού που θα αναπτύσσαμε.

## **Σύνοψη**

Η διαμόρφωση και πολύ περισσότερο η εξ αρχής ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού συμβατού με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μόνο εύκολη υπόθεση δεν είναι. Απαιτούνται πολλές, πάρα πολλές ώρες διαμόρφωσης μέχρι το κάθε κεφάλαιο να αποκτήσει την κατάλληλη μορφή. Επίσης ο καθορισμός αξόνων και κριτηρίων αξιολόγησής του ώστε να διαπιστωθούν έγκαιρα τυχόν παραλήψεις και ασάφειες απαιτεί συστηματική συνεργασία απ' όλους όσους εμπλέκονται μ' αυτή τη διαδικασία.

## Βιβλιογραφικές Αναφορές

- ΜΑΚΡΑΚΗΣ Β. (1999), “Αξιολόγηση συστημάτων ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης” στο ΒΕΡΓΙΔΗΣ Δ., ΛΙΟΝΑΡΑΚΗΣ Α., ΛΥΚΟΥΡΓΙΩΤΗΣ Α., ΜΑΚΡΑΚΗΣ Β., και ΜΑΤΡΑΛΗΣ Χ. *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Θεσμοί και λειτουργίες Τόμος Α΄*, Πάτρα, ΕΑΠ
- ΜΑΤΡΑΛΗΣ Χ. (1999), “Το έντυπο υλικό στην εκπαίδευση από απόσταση”, “Σκοπός και Προσδοκώμενα αποτελέσματα”, “Ασκήσεις αυτοαξιολόγησης”, “Εργασίες αξιολόγησης” στο ΚΟΚΚΟΣ Α., ΛΙΟΝΑΡΑΚΗΣ Α., ΜΑΤΡΑΛΗΣ Χ., ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Χ. *Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες Τόμος Γ΄*, Πάτρα, ΕΑΠ
- RACE P., (1999), *Το εγχειρίδιο της ανοικτής εκπαίδευσης*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο



---

---

© Θανάσης Βασιλόγιαννης

avasi@sch.gr

Αθήνα, 2007

ISBN 9781301379569



9 781301 379569 >

---

---